

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kouvola pitää koulutusten rahoituksen kokoamista yhteen kanavaan ja vastuun keskittämistä kunnille peruspalvelujen valtionosuuden kautta periaatteessa perusteltuna ja järjestelmää selkeyttävänä.

Työelämälähtöisyyden vahvistaminen ja mahdollisuus suorittaa koulutusta työn ohessa ovat myönteisiä.

Kaupunki korostaa kuitenkin, ettei vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksen poistaminen saa heikentää matalan kynnyksen kieli- ja kotoutumisopintoja, joissa vapaan sivistystyön toimijat ovat olleet keskeisiä erityisesti heikosti koulutettujen ja joustavia opintoja tarvitsevien ryhmien kohdalla.

Aikuisten perusopetuksen 30 vuoden yläikäraja omaehtoisina opintoina voi jättää osan heikosti koulutetuista yli 30-vuotiaista ilman selkeää koulutuspolkua; Kouvola esittää, että näiden asiakkaiden etenemismahdollisuudet turvataan lainsäädännöllä tai ohjeistuksella.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Kouvola ymmärtää valtiontalouden säästöpainet ja päällekkäisten rahoitusmallien purkamisen tavoitteen, mutta katsoo, että esitetty 46,8 miljoonan euron säästö merkitsee kunnille merkittävää nettomenetystä samaan aikaan kun vastuu kotoutumisesta kasvaa.

Monialaisen yhteistyön valtionosuuden, vastaanottoon varautumisen korvausten ja toimeentulotukeen liittyvien korvausten poistaminen ei vähennä palvelutarvetta, vaan siirtää kustannuksia kunnille ja hyvinvointialueille. Norminpurku (esim. alkuvaiheen käyntien yhdistäminen, hallinnollisten velvoitteiden keventäminen) tuo vain rajallisia tehokkuushyötyjä, jotka jäävät Kouvolan arvion mukaan selvästi pienemmiksi kuin valtion tavoittelema säästö.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kouvola pitää kotoutumisen tavoitteiden selkeyttämistä ja maahanmuuttaneen oman vastuun korostamista kannatettavana. Työllistymisen, kielitaidon ja työelämä- ja yhteiskuntatietouden nosto lain ytimeen sekä velvollisuus osallistua arviointiin ja kotoutumistoimiin tukevat tavoitteellisuutta ja työvoiman saatavuutta.

Samalla kaupunki huomauttaa, että velvoitteiden lisääminen edellyttää riittävää palvelutarjontaa ja kapasiteettia. Sanktiot ja tiukat velvoitteet voivat olla ongelmallisia haavoittuville ryhmille (esim. pienten lasten äidit, traumataustaiset, lukutaidottomat), elleivät palvelut ole joustavia ja saavutettavia. Maahanmuuttajaäitien asemaa parantavat tavoitteet edellyttävät tosiasiallisia järjestämismahdollisuuksia (esim. lastenhoito, osa-aikaiset ja iltakoulutukset); pelkkä velvoitteiden kiristäminen ilman lisäresursseja ei tue toivottua työllistymiskehitystä.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Kouvola pitää alkuvaiheen palveluprosessin tehostamista pääosin

tarkoituksenmukaisena. Osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatiminen samassa tapaamisessa voi nopeuttaa etenemistä ja vähentää päällekkäistä työtä. Kunnan ja työvoimaviranomaisen roolien selkeyttäminen lain tasolla on perusteltua. Prosessin tiivistäminen tukee Kouvolan mallia, jossa kotoutumisen ja työllisyyden alkuvaihe on keskitetty.

Muut huomiot

Vaikka kunnan lakisääteinen tehtävä palvelujen yhteensovittajana poistuu kotoutumislaita, Kouvolan näkemyksen mukaan kunnan käytännön rooli kotoutumisen kokonaisuuden johtamisessa säilyy. Toimivan palveluketjun (kotoutuminen–työllisyys–koulutus–hyvinvointialue) varmistaminen edellyttää yhä strategista ohjausta ja koordinaatiota kunnan tasolla, mikä olisi syytä tuoda esiin lain perusteluissa tai toimeenpano-ohjeissa. Kunta pitää seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia koskevia muutoksia pääosin perusteltuina, mutta korostaa, että kunnilla tulee olla riittävä pääsy opinto-, tutkinto- ja muihin seurantatietoihin paikallisen tiedolla johtamisen mahdollistamiseksi.

Yhteenveto lausunnosta

Kouvola suhtautuu lakiluonnoksen peruslinjauksiin myönteisesti. Esitys on linjassa kaupungissa käynnissä olevan palvelu-uudistuksen kanssa: kotoutumista viedään työhön, kielitaitoon ja asiakkaan omaan vastuuseen tukevaan, selkeytettyyn malliin, joten muutos on toiminnallisesti toteutettavissa.

Kouvola korostaa, ettei kotoutumisesta tule säästää enempää kuin mitä aidolla norminpurulla ja tehokkuustoimilla on realistisesti

saavutettavissa. Ellei norminpurkua lisätä olennaisesti, on säästöjä kotoutumisen rahoituksesta pienennettävä, jotta kunnat voivat hoitaa kasvavan tehtäväkentän ilman, että kotoutumispalvelujen vaikuttavuus tai muiden peruspalvelujen laatu heikkenee.

Kotoutumisen rahoitusratkaisujen tulee tukea esityksen tavoitteita, eivätkä ne saa käytännössä vesittää työhön, kieleen ja nopeaan kotoutumiseen tähtäävää linjaa.

Hasu Elina
Kouvolan kaupunki - Työllisyysjohtaja Sami-Pekka Kalliokoski